

CSEKE Vilmos matematikus élete és munkássága

Life and work of the mathematician Vilmos CSEKE

Viața și opera lui Vilmos CSEKE

KÁSA Zoltán

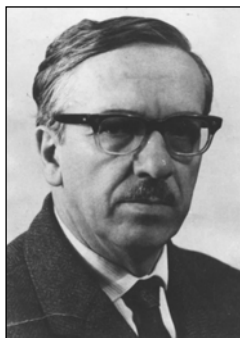
Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhelyi Kar
email: kasa@ms.sapientia.ro

Abstract

The life and scientific and teaching activity of the professor in Mathematics Vilmos CSEKE (1915-1983) is presented.

Rezumat

Articolul prezintă viața și activitatea științifică și didactică a profesorului universitar de matematică Vilmos CSEKE (1915–1983).

CSEKE Vilmos matematikus a kolozsvári I. Ferdinánd Király Tudományegyetem matematikai szakát végezte, majd tizenkét évig matematikatanár volt a kolozsvári római katolikus (piarista) gimnáziumban, miközben az 1940-es években a Ferenc József Tudományegyetemen is tanított tanársegédként. A Bolyai Tudományegyetemen, annak 1945-ös megalakulásától docensként, majd egyetemi tanárként tanított, az egyetem-egyesítés után pedig a Babeș–Bolyai Tudományegyetemen folytatta oktatói tevékenységét nyugdíjazásáig. Oktatói és tudományos munkája mellett ma is használatos tankönyveket is írt. Nagyon fontosnak tartotta a matematika népszerűsítését, ezért az 1970-es évek kedvező légkörét kihasználva számos tudománynépszerűsítő cikket közölt.

1. Életpályája

CSEKE Vilmos Hátszegen született 1915. május 5-én. Elemi és középiskolai tanulmányait a kolozsvári római katolikus (piarista) gimnáziumban végezte 1921 és 1932 között, majd a kolozsvári román tannyelvű I. Ferdinánd Király Tudományegyetem matematika szakára járt 1932 és 1936 között. 1936. június hó 24-én volt a záróvizsgálója (a megszerzett cím: „licențiat în matematici”, „cu distincție” minősítéssel), ahol vizsgáztatói Theodor ANGHELUȚĂ (1882–1964), Gheorghe BRATU (1881–1941) és Dumitru V. IONESCU (1901–1985) voltak. Államvizsga-dolgozata Th. ANGHELUȚĂ irányításával: *Az Euler- és Bernoulli-féle polinomok és azok alkalmazása az interpolációban, a deriválásban és a numerikus integrálásban.*

1943-ban bevonult katonának, miután 1940-ben már román katonaként is teljesített szolgálatot, szerencséjére nem került ki a frontra.

1937 és 1948 között matematikatanár a kolozsvári római katolikus (piarista) gimnáziumban, közben 1941 és 1944 között tanársegéd volt a Ferenc József Tudományegyetem közgazdasági karán, ahol 1941-ben gépelt matematika jegyzetet készített LUCKHAUB Gyula egyetemi tanár előadásai alapján.

A Bolyai Tudományegyetemnek, annak megalakulásától oktatója, 1945 és 1948 között előadótanár (docens), majd 1948-tól egyetemi tanár. 1947-ben doktorált Teofil VESCAN professzornál *Magyarország és a Székelyföld népessége növekedésének matematikai-statisztikai módszerekkel való vizsgálata* című dolgozatával.

1948-tól 1952-ig a közgazdasági és matematika karon tanított, 1952–1959 között tanszékvezető volt, 1959–1964 között a már egyesített egyetem matematika karán dolgozott, majd 1964-től az újjászervezett közgazdasági karon egyetemi tanár volt 1977-es nyugdíjazásáig.

Oktatói tevékenysége mellett adminisztratív funkciókat is vállalt, így dékánhelyettes (1953–1956, Bolyai Tudományegyetem, matematika kar, 1971–1977 Babeș–Bolyai Tudományegyetem, közgazdasági kar). A BBTE közgazdasági karán már akkor is nagyon sok diák volt, így dékánhelyettesként temérdek munkája akadt, de ezt is lelkiismeretesen és matematikusi pontossággal végezte. Jelentős szerepelt vállalt a marosvásárhelyi 3 éves Pedagógiai Intézet matematika tanszékének megszervezésében, ahol tanított is (1963–1969), a *Matematikai és Fizikai*

Lapok főszerkesztője volt (1957–1959), majd szerkesztőbizottsági tagja (1959–1962). Ebben az időben a lap önálló magyar nyelvű kiadvány volt, de 1962 júniusától megszűnt, és csak a román lap fordításaként jelent meg. CSEKE Vilmos a *Gazeta Matematică* román nyelvű lapnak is szerkesztőbizottsági tagja volt (1976–1979).

Fiatalkorában cserkészkedett, ezért 1936-ban kitüntetés is kapott. „Puskás Lajos cserkészparancsnoknak, Cseke Vilmos és Ilyés Sándor cluj-i öreg cserkészeknek a király öfelsége személyesen nyújtotta át a kitüntéseket.”

2–3. kép. CSEKE Vilmos cserkészként (jobbról) és fiatal tanárként

2. Családja

Szülei. CSEKE Domokos (1888–1965) és PAPP Vilma (1892–1980), testvérei Ilona (1919–1998) és István (1922–). 1939-ben feleségül vette FÜZESSY Erzsébetet (1915–1980). FÜZESSY Erzsébet diáktársa volt az egyetemen, aki családjával Budapestre költözött, és az esküvő után visszaköltözött Kolozsvárra. Gyermekük: Erzsébet (1940. május 5.), Gábor (1941. július 29.), Péter (1943. szeptember 2.), Tamás (1946. február 18.) és Ágnes (1950. február 12.).

A házasságuk előtti levelezésüket (1937–1939) Gábor fiuk egy nagyon érdekes és értékes könyvben dolgozta fel. Ebből sok mindent megtudhatunk CSEKE Vilmos akkori életéről, de a világháború előtti vészjósló időkről is.

4–5. kép. Feleségével 1939-ben és családjával 1956-ban

CSEKE Vilmos 1937 májusában megszerezte a tanári képesítést is a jászvásári képességvizsgán. 170 jelentkezőből csupán 25-nek sikerült a vizsgája, és ő volt az egyedüli magyar. Zenei képzésben is részesült, és kvartettben hegedült. 1938 márciusában hegedült egy SCHUBERT-estélyen, majd májusban a *Bűvös vadász* operaelőadásán a zenekarban játszott. Egykori professzoránál, ANGHELUȚĂ-nál szeretett volna doktorálni, de a háború miatt ez elmaradt. Azt is megtudhatjuk a levelekből, hogy akkor 1 pengő 31–33 lej lehetett. Ugyanaz év novemberében írja menyasszonyának Budapestre: „Vasárnap délelőttönként Antal Márk (tudod, az a matematikus, volt zsidó főgimnáziumi igazgató) tart a reformátusoknál előadásokat a számtan tanárok részére, azokra is eljárók. Most vasárnap volt az első ilyen előadás, nagyon értékes és érdekes is, sokat lehet belőle tanulni.” Majd decemberben arról tudósítja, hogy megnyílt a Sora nagyáruház, az első áruház Kolozsváron.

1939-ben arról leveleztek, hogy szeretné megrendelni iskolájának a *Középiskolai Matematikai Lapokat*, amelynek akkor FARAGÓ Andor volt a főszerkesztője. Ebben az időben olvasta TAMÁSI Áron *Címeresek* című regényét, és „az pont megfelelt az én hangulatomnak, annyi lehangoló momentum van benne s különösen annyi igazság... Nem annyira az ő [a főszereplő, Tilda] viselt dolgaira vonatkozólag írtam azt, hogy tényleg ez a valóság, mint inkább a világháború következményeit előidéző tényekre s a magyar felső rétegek bűneire...”

1939. július közepén házasodtak meg Budapesten.

A családi hagyatékban van egy dokumentum, egy kvartett megalapításáról: *A kolozsvári magyar Fiatalok Quartettjének alapszabályzata (1940. április 12)*. A kvartett alapító tagjai MÁRKOS Albert I. hegedű, GURÁTH Erzsébet II. hegedű, CSEKE Vilmos brácsa, BOGA László gordonka. Egyetemi tanár korában is fellépett egyetemi zenei rendezvényeken tanárkollégáival.

A család kolozsvári lakhelyei: Óvár; Levente utca 7; Grigorescu utca 19; Petőfi utca 13; Erzsébet út (innen menekülnek a háború végén Nyugat-Ausztriáig); Fürdő utca 28; Arany János utca, Ioan Ursu utca 2 (1952-től, a Rákóczi út végén); Szopori út 70.

CSEKE Vilmos, már nyugdíjasként, feleségével együtt Csíkszentkirályra költözött. Felesége ott hunyt el 1980-ban, CSEKE Vilmos 1983. március 10-én Kolozsvárott. Mindketten Csíkszentkirályon vannak eltemetve.

1982-ben, már özvegyen, sikerült meglátogatnia Párizsban élő lányát, Zsókat. Erről számolt be az *Előre* napilapban *Utólagos tanulmányút a fény városában* címmel.¹

6. kép. 1962-es kamarazenei fellépés a kolozsvári Egyetemiek Házában (jobbról balra: CSEKE Vilmos, Maria Luiza FLONTA, WEISSMAN Endre, Gheorghe CĂLUGĂREANU, Petru MOCANU)²

¹ *Előre*, 1983. január 12.

² Maria Luiza FLONTA (1944–) biológus, kardiológus, egyetemi tanár, akadémikus, Gheorghe CĂLUGĂREANU lánya; WEISSMANN Endre (1923) fizikus, egyetemi tanár, 1974-től az USA-ban él; Gheorghe CĂLUGĂREANU (1902–1976) matematikus, egyetemi tanár, akadémikus; Petru MOCANU (1931–2016) matematikus, egyetemi tanár, akadémikus

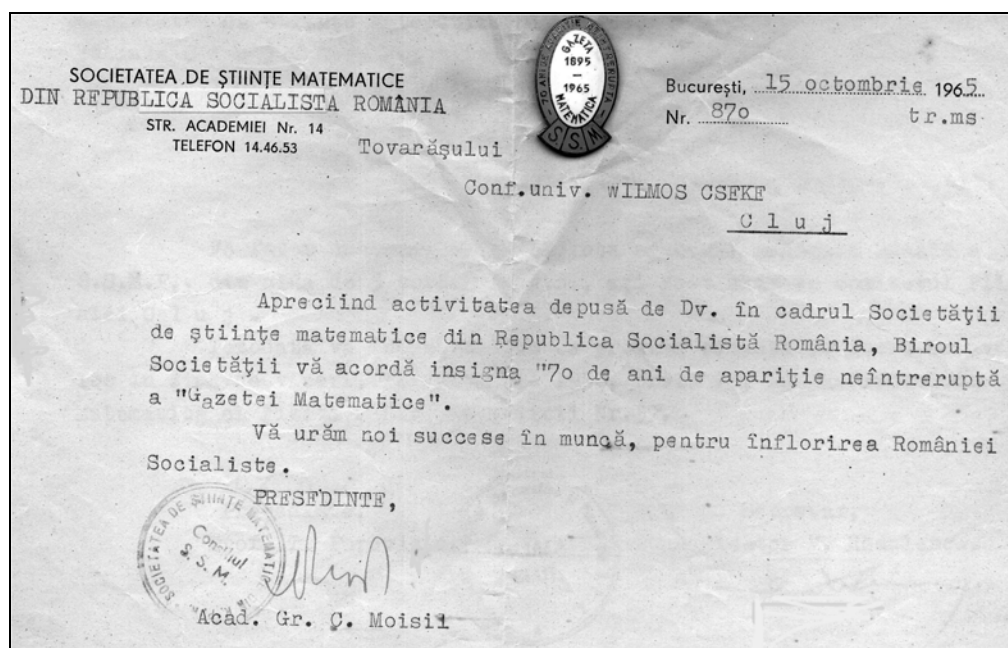
3. Tudományos munkássága

Kutatási témái: gazdasági problémák megoldása matematikai programozás segítségével, gráfokkal kapcsolatos problémák algoritmizálása, folytonos valószínűségi változókhoz rendelt diszkrét valószínűségi változók családjának vizsgálata.

Több tankönyvet írt, ezek közül kiemelkedik *A gráfelmélet és gyakorlati alkalmazásai* (1972) és *A valószínűségszámítás és gyakorlati alkalmazásai* (1982).

Fontosnak tartotta a tudományos ismeretterjesztést, cikkeket írt (*Korunk, Falvak Dolgozó Népe, Matematikai és Fizikai Lapok, A Hét*), és Erdély szerte előadásokat tartott.

Dolgozatai, könyvei felsorolásában a teljességre törekedtünk, ennek ellenére nem vagyunk biztosak abban, hogy ez sikerült.

7. kép. A Romániai Matematikai Társaság levele Grigore C. MOISIL aláírásával, a „Gazeta Matematică megszakitatlan megjelenésének 70. évfordulója” emlékérem odaítéléséről

3.1. Tudományos cikkeinek jegyzéke

- 1954: Unele probleme practice privind nomografierea ecuațiilor de tip $f_1=f_2f_3$, *Studii și Cercetări Științifice*, Acad. R.P.R. Filiala Cluj, **1954/3–4**. 51–58 (társszerző: CSENDES Zoltán).
- 1957: A valószínűség fogalmának fejlődése és a szovjet valószínűségszámítási iskola, *Matmatikai és Fizikai Lapok*, **1957/12**. 597–607.
- 1961: Despre metoda Monte Carlo, *Gazeta de Matematică și Fizică, Seria A*, **13(66)/7**. 352–360.
- 1969: Despre minimizare unei funcții de tip special, *Studii de cercetări de calcul economic și cibernetică economică*, București, **1969/4**. 55–58.
- 1970: Despre repartizarea optimă a volumului anual de producție, *Studia Universitatis Babeș–Bolyai, Series Oeconomica*, **15/1**. 51–56 (társszerző: R. CRIȘAN).
- 1971: Asupra familiei de variabile aleatoare discrete, asociată unei variabile aleatoare continuă, *Analele Universității București, Seria Matematică–Mecanică*, **20/1**. 49–56. (társszerző: I. TORSAN)
- 1971: Observații asupra variabilei asociate unei variabile aleatoare continue, *Studia Universitatis Babeș–Bolyai, Series Oeconomica*, **16**, 1 () 141–145.
- 1972: Contribution à l'étude de la variable associée à une variable aléatoire continue, *Studia Universitatis Babeș–Bolyai, Series Oeconomica*, **17/1**. 125–129.
- 1973: Studiu privind stabilirea loturilor optime de fabricație în cadrul producției mixte (producție de armături) la uzina Armătura din Cluj, *Studia Universitatis Babeș–Bolyai, Series Oeconomica*, **18/1**. 39–48. (társszerző)
- 1975: Caracterizarea unor familii de distribuții în rețea, *Studia Universitatis Babeș–Bolyai, Series Oeconomica*, **20**. 33–35.

3.2. Kéziratban maradt dolgozatok

1. 1952: Câteva observații în legătură cu articolul lui V. F. Kagan: „Făurirea geometriei neeuclidiene la Lobacevski, Bolyai și Gauss”, *Sesiunea științifică festivă a Filialei din Cluj a Academiei RPR în dec. 1952 cu ocazia aniversării de 150 ani de la nașterea lui János Bolyai*. 1952.
2. 1958: Despre ecuația funcțională a autodistributivității, *Sesiunea științifică a cadrelor didactice din universitățile Victor Babeș și Bolyai*, 1958.
3. 1966: Folosirea matematicii în cercetarea economică, *Sinmpozionul „Direcții noi în cercetarea economică”*, Facultatea de Studii Economice, Universitatea Babeș–Bolyai, Cluj.

3.4. Könyvek és egyetemi jegyzetek

8–12. kép. Néhány könyvének borítója

1. 1941: *Matematika*. LUCKHAUB Gyula egy. ny. r. tanár előadásai nyomán készítette CSEKE Vilmos tanársegéd, Kolozsvár.
2. 1946: *Kereskedelmi számtan*, Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (sokszorosított jegyzet).
3. 1946: *Politikai számtan*, Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (sokszorosított jegyzet).
4. 1946, 1947: *Logaritmus, kamatos-kamat, járadékszámítási és halandósági táblázatok, Mennyiségtani kézikönyv*, Minerva, Kolozsvár.
5. 1948: *Kamatos folyószámlák* (a Bolyai Tudományegyetem üzemgazdasági tanszékének kiadása), Kolozsvár.
6. 1950: *Felsőbb matematika közgazdászok számára*, Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (sokszorosított jegyzet).
7. 1954: *Komplex függvénytan*, Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (sokszorosított jegyzet).

8. 1954: *Valós függvénytan*, Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (sokszorosított jegyzet).
9. 1954: *A matematikai fizika differenciálegeyenletei*, Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (sokszorosított jegyzet).
10. 1957, 1959: *Feladatgyűjtemény középiskolai matematikai körök számára I–II*. Technikai Könyvkiadó, Bukarest (társszerzők: KISS Ernő és RADÓ Ferenc).
11. 1961: *Matematika fémipari szakmunkások számára*, Technikai Könyvkiadó, Bukarest, (társzerző: KLIMA Alfréd)
12. 1963: *Curs de teoria funcțiilor de variabilă reală*, Institutul Pedagogic de 3 ani, Tg. Mureș (sokszorosított jegyzet).
13. 1964: *Curs de teoria funcțiilor de variabilă complexă*, Inst. Pedagogic de 3 ani, Tg. Mureș (sokszorosított jegyzet).
14. 1964: *Curs de ecuații diferențiale cu derivate parțiale*, Institutul Pedagogic de 3 ani, Tg. Mureș (sokszorosított jegyzet).
15. 1969: *Curs de programări liniare în agricultură*, Universitatea Babeș–Bolyai, Cluj (sokszorosított jegyzet)
16. 1971: *Curs de matematici superioare*, Universitatea Babeș–Bolyai, Cluj, (sokszorosított jegyzet, társszerzők: I. MIHOC, I. RUSU)
17. 1972: *A gráfelmélet és gyakorlati alkalmazásai*, Tudományos Könyvkiadó, Bukarest.
18. 1974: *Curs de calcul economic, fasc. II. teoria grafelor*, Universitatea Babeș–Bolyai, Cluj (sokszorosított jegyzet).
19. 1976–1977: *Culegere de probleme la matematici speciale aplicate în economie 1. Programare matematică. 2. Elemente de teoria grafelor, teoria stocurilor și teoria așteptărilor*, Universitatea Babeș–Bolyai, Cluj (sokszorosított jegyzet, társszerzők: R. AVRAM-NIȚCHI, A. MUREȘAN).
20. 1982: *A valószínűségszámítás és gyakorlati alkalmazásai*, Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár.

3.5. Doktori dolgozat

1947: *Studiul creșterii populației Ungariei și a Secuimii cu ajutorul metodelor statisticii matematice* (Magyarország és a Székelyföld népessége növekedésének matematikai-statisztikai módszerekkel való vizsgálata), Teofil VESCAN vezetésével, Bolyai Tudományegyetem, 69 oldal.

3.6. Tudománynépszerűsítés, tudománytörténet

1. 1960: A matematikai nevelés kérdéséről, *Korunk*, **1960/1.** 99–102.
2. 1960: A matematika szerepe a nemzetgazdaságban, *Korunk*, **1960/9.** 1040–1046.
3. 1962: Matematika és nevelés, *Korunk*, **1962/2.** 165–172.
4. 1963: A kibernetika fontos segédtudománya a valószínűségszámítás, *Korunk*, **1963/2.** 240–244.
5. 1963: A matematikai logikáról, *Korunk*, **1963/9.** 1225–1230.
6. 1968: Párhuzamosok Arisztotelésznél, [ismertetés: TÓTH Imre: Das parallelenprobleme in Corpus Aristotelicum, *Archive for History of Exact Sciences*, Springer-Verlag, Berlin–Heidelberg, 3.], *Korunk*, **1968/4.** 589–851.
7. 1971: Mit mivel mérnek az emberek, *Falvak Dolgozó Népe*, **1971/febr.**
8. 1975: Hogyan szelektálódik a közeljövő értelmisége? [VERESS Zoltán összeállítása (interjú)], *Korunk*, **1975/5.** 371.
9. 1975: Új hazai eredmények a Bolyai-kutatásban. [NEUMANN Mária, SALLÓ Ervin, TORÓ Tibor: *A semmiből egy új világot teremtettem*. Faclia Könyvkiadó, Temesvár, 1974. (recenzió)], *Korunk*, **1975/7.** 566–567.
10. 81: Nagy műszaki rendszerek, *Előre*, **1981.**
11. 1983: A „matek” védelmében, *Előre Naptár 1983.*
12. 1983: A tudomány játéka. Mivel foglalkozik a játékelmélet?, *TETT Játékaink*, **1983/1–2.** 31–35.

3.7. Közéleti írások

1. 1938: Iskolaszövetkezeteink működése, *Erdélyi Iskola*, **1938–39/1–2.** 13–16.
2. 1983: Utólagos tanulmányút a fény városában, *Előre*, **1983. január 12.**

3.8. Fordítások

1. V. F. KAGAN 1953: *A nemeuklidészi geometria felépítése Lobacsevszkijnél, Gaussnál és Bolyainál*, CSEKE Vilmos fordítása, in: *Bolyai János élete és műve* (tanulmánykötet), Állami Tudományos Könyvkiadó, Bukarest.

2. HAIDUC, Aurel, EFTENE, Costică M. 1970, 1972: *Műszaki rajz. Kísérleti tankönyv az általános iskolák X. osztály számára*, fordította: CSEKE Vilmos és BOÉR András, Editura Didactică și Pedagogică, 124 o. București.
3. MIHOC, Gheorghe, MICU, N. 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977: *A valószínűségelmélet elemei és statisztika. Tankönyv a liceumok XII. osztály számára (reál tagozat)*, fordította: dr. CSEKE Vilmos, Editura Didactică și Pedagogică, 96 o. Bukarest.
4. NĂSTĂSESCU, Constantin, NIȘĂ, Constantin, RIZESCU, Gheorghe 1978, 1979: *Matematika. Algebra. Tankönyv a IX. osztály számára*, fordította: BALÁZS Márton, CSEKE Vilmos, VIRÁG Imre, Editura Didactică și Pedagogică, 152 o. București.
5. GHICA, Adrian, ION, Ion D., NENIȚĂ, Nicolae I.: *Matematika. Tankönyv a XII. osztály számára, Algebra*, fordította: CSEKE Vilmos, DANI Ernő, PÉTERFFY Enikő, Editura Didactică și Pedagogică, 1979, 160 o. București.
6. MIHOC, Gheorghe, MICU, Nicolae 1979: *Matematika. Tankönyv a XII. osztály számára. A valószínűségelmélet elemei és matematikai statisztika*, fordította: CSEKE Vilmos, Editura Didactică și Pedagogică, 104 o. București.
7. NĂSTĂSESCU, Constantin, NIȘĂ, Constantin, POPA, Geogre 1979: *Matematika. Tankönyv a X. osztály számára. Algebra*, fordította: BALÁZS Márton, CSEKE Vilmos, VIRÁG Imre, Editura Didactică și Pedagogică, 207 o. București.
8. NĂSTĂSESCU, Constantin, NIȘĂ, Constantin, RIZESCU, Gheorghe 1980: *Matematika. Algebra. Tankönyv a IX. osztály számára*, fordította: BALÁZS Márton, CSEKE Vilmos, VIRÁGH Imre, Editura Didactică și Pedagogică, 176 o. București.
9. NĂSTĂSESCU, Constantin, NIȘĂ, Constantin, POPA, S. 1980, 1981, 1982: *Matematika. Algebra. Tankönyv a X. osztály számára*, fordította: BALÁZS Márton, CSEKE Vilmos, VIRÁGH Imre, Editura Didactică și Pedagogică, 168 o. București.
10. MIHOC, Gheorghe, MICU, Nicolae 1981: *Matematika. Tankönyv a XII. osztály számára. A valószínűségelmélet elemei és matematikai statisztika*, fordította: CSEKE Vilmos, Editura Didactică și Pedagogică, 103 o. București.
11. NĂSTĂSESCU, Constantin, NIȘĂ, Constantin, TĂRATU, Victor 1981, 1982: *Matematika. Algebra. Tankönyv a IX. osztály számára*, fordította: BALÁZS Márton, CSEKE Vilmos, VIRÁG Imre, Editura Didactică și Pedagogică, 172 p. București:
12. NĂSTĂSESCU, Constantin, NIȘĂ, Constantin, STĂNESCU, Ioan 1981: *Matematika. Algebra. Tankönyv a XI. osztály számára*, fordította: BALÁZS Márton, CSEKE Vilmos, VIRÁG Imre, Editura Didactică și Pedagogică, 84 o. București.
13. CUCULESCU, Ion, OTTESCU, Constantin, POPESCU, Olimpia 1981: *Matematika. Tankönyv a VIII. osztály számára. Mértan*, fordította: CSEKE Vilmos, ORBÁN Béla, Editura Didactică și Pedagogică, 158 o. București.
14. MIHOC, Gheorghe, MICU, Nicolae 1982: *Matematika. Tankönyv a XII. osztály számára. A valószínűségelmélet elemei és matematikai statisztika*, fordította: CSEKE Vilmos, Editura Didactică și Pedagogică, 104 o. București.
15. CUCULESCU, Ion, OTTESCU, Constantin, POPESCU, Olimpia 1982: *Matematika. Mértan. Tankönyv a VIII. osztály számára*, fordította: CSEKE Vilmos, ORBÁN Béla, Editura Didactică și Pedagogică, 160 o. București.

Emlékezete

Valószínűségszámítási és gráfelméleti könyve ma is kötelező bibliográfiaként szerepel egyaránt a Babeș–Bolyai Tudományegyetem matematika–informatika karán és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem informatika szakán is. Gráfelméleti könyvét a Pécsi Tudományegyetem honlapján is megtaláljuk ajánlott irodalomként. Ugyanerről a könyvről dicséretileg nyilatkozott nekem az 1990-es évek elején ANDRÁSFAI Béla magyarországi matematikus, aki több fontos gráfelméleti könyv szerzője.

Az 1970–80-as években még természetes volt, hogy az egyetemi szakkönyvekről is beszámoltak az erdélyi magyar sajtóban, de CSEKE Vilmos könyveiről annak idején a megszokottnál is több értékelő ismertető jelent meg (*Korunk, A Hét, Igazság*).

Tanítványai meleg szavakkal emlékeznek CSEKE Vilmosra mint kiváló tanárukra.

NÉMETH Sándor, az MTA külső tagja nyilatkozta egy interjúban: „Cseke Vilmos kiváló tanár volt, valószínű és komplex függvénytantánított, amit később magam is, de nem tudom, hogy fel tudtam-e nőni arra a didaktikai szintre, ahogyan ő adott elő.”³

KOLUMBÁN József, szintén az MTA külső tagja, legkedvesebb tanárának nevezte CSEKE Vilmost.

TAKÓ Imre, nyugalmazott matematikatanár írta a *Háromszék* című lapban: „Nyugalmazott matematikatanár vagyok, és naponta többször felbosszant a tizedes számok helytelen használata. A minap a rádióban egy bájos női hang bement, hogy előzetes becslések szerint Romániában egy egész öt millió magyar él. Az ötvenes években a Bolyai-egyetemen én is elhadartam, hogy három egész tizennégy, és Cseke bácsi (Cseke Vilmos egyetemi előadó tanár, a matematikai tudományok doktora) azonnal leállított. – Fiúk! – mondta –, gondoltak önök arra, hogy az az eldugott falusi gyermek kitől tanulja meg a helyes magyar matematikai kifejezéseket, ha nem a matematikatanárától? Ha egy, kettő, három tizedes számunk van, arra gyönyörű szavaink vannak: tized, század, ezred. Ha több tizedes van, azt mindenki úgy csoportosíthatja, ahogy neki tetszik... Nagyon megjegyeztük, mert a vizsgán egy ilyen vétségért repült a hallgató, mint a piny. Jó lenne, ha most is tekintettel lenne valaki arra az egy egész öt tized millió magyarra, aki Romániában él.”⁴

BÖGÖZI Mihály nyugalmazott matematika- és fizikatanár nyilatkozta a *Székelyhonnak*: „A miénk volt az utolsó magyar nyelven tanuló évfolyam, mert 1959 tavaszán egyesítették a Bolyai Egyetemet a Babeş Egyetemmel, megszüntetve az ország egyik legjobb, legszínvonalasabb egyetemét. Tanáraink közül maradandót alkottak számunkra Radó Ferenc, Maurer Gyula, Cseke Vilmos, Orbán Béla, Balázs Márton, Gergely Jenő matematika, Gábor Zoltán fizika és Zörgő Benjamin lélektan szakos tanárok.”⁵

Köszönettel tartozom VALLASEK Istvánnak, aki felhívta a figyelmemet CSEKE Vilmos munkásságára, valamint CSEKE Gábornak, aki rendelkezésemre bocsátotta a családi hagyatékban lévő gazdag anyagot.

Irodalom

1. SZABÓ Attila, VINCZE János 1980: Cseke Vilmos. Tudományos arcképcsarnok, *Művelődés*, 1980. május.
2. CSEKE Gábor 2015: *A Strada Bravilortól a Vigszínház utcáig és vissza*, 232 o.
<https://sites.google.com/site/clujbudapestesretur/home>
3. CSEKE Gábor urszu 2 című blogja <http://urszu2.blogspot.ro/2009/04/atyai-apokrif-cseke-vilmos.html>
4. CSEKE István 2011: *Magam helyett*, Budapest.

---

³ Oláh-Gál Elvira beszélgetése Németh Sándor matematikussal: „Nem én választottam a matematikát, a matematika választott engem”, *Székelyföld*, 2008. február. <http://www.hargitakiado.ro/cikk.php?a=NDEx>

⁴ Az utca hangja, *Háromszék*, Nyílttér, 2012. január 27., péntek, <http://www.3szek.ro/load/cikk/45990>

⁵ Kovács Attila: Játszva tanította a matematikát, *Székelyhon*, 2014. január 9.
<http://www.szekelyhon.ro/aktualis/csikszek/jatszva-tanította-a-matematikát>